

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

ЗАПОВЕД

30.10.2025 г.

X РД09-3397/30.10.2025 г.

Регистрационен №
Министерство на образованието и науката
Signed by: Lyubka Ivanova Stoyanova

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 2, ал. 1 и 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и 2 от Административнопроцесуалния кодекс

УТВЪРЖДАВАМ

Национална изпитна програма за провеждане на държавен изпит за придобиване на втора и трета степен на професионална квалификация по професията код **021107 „Полиграфия“** от професионалното направление код **0211 „Аудио-визуални техники и производство на медийни продукти“** съгласно приложението.

10/30/2025

X

КРАСИМИР ВЪЛЧЕВ
Министър на образованието и науката
Signed by: PETAR NIKOLAEV NIKOLOV

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

**НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА
ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ**

**ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА СТЕПЕНИ НА ПРОФЕСИОНАЛНА
КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯ**

Професионално направление						
Код: 0211	Аудио-визуални техники и производство на медийни продукти					
Професия						
Код: 021107	Полиграфия					
Степени на професионална квалификация			–	II	III	–
Ниво по Национална квалификационна рамка (НКР)			–	3	4	–
Ниво по Европейска квалификационна рамка (ЕКР)			–	3	4	–

Утвърдена със Заповед №

30.10.2025 г.

X РД09-3397/30.10.2025 г.

Регистрационен №

Министерство на образованието и науката

Signed by: Lyubka Ivanova Stoyanova

София, 2025 г.

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за провеждане на държавни изпити за придобиване на втора и трета степен на професионална квалификация (СПК) по професия код 021107 „Полиграфия“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

Целта на настоящата изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетентности на обучаваните, изискващи се за придобиване на всяка степен на професионална квалификация.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от ЗПОО и чл. 2, ал. 1 и ал. 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

1. Част по теория на професията

- Изпитни теми с кратко описание на учебното съдържание по всяка тема и дидактически материали (осигуряват се от обучаващата институция)
- Критерии за оценяване на изпитните теми
- Указания за разработване на писмен тест
- Указания за съдържанието и оформянето на дипломния проект за ученици, обучаващи се за трета степен на професионална квалификация
- Критерии за оценяване на дипломния проект и неговата защита

2. Част по практика на професията

- Указания за съдържанието на индивидуалните задания
- Критерии за оценяване на индивидуалните задания

3. Система за оценяване

4. Приложения

- Образец на изпитен билет – част по теория на професията
- Образец на индивидуално задание по практика
- Образец на индивидуално задание за разработване на дипломен проект
- Образец на рецензия на дипломен проект

III. ИЗПИТНИ ТЕМИ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА

1. Изпитни теми за втора степен на професионална квалификация

ИЗПИТНА ТЕМА № 1: Историческо развитие на полиграфията. Полиграфически материали и формати на хартия

Писмеността – от древността до наши дни. Връзката между писменост, печат и хартия. Печатните технологии в исторически план. Откритието на Йоханес Гутенберг. Първи български печатни книги, списания, вестници. Хартии, картони, велпапе. Консумативи в предпечата, в печатния процес и за довършителните процеси. Формати на хартията по БДС 3538-81. Потребителски хартиени формати по БДС. Обичайни (вертикални) и албумни (хоризонтални) формати. Определяне на размер на страницата в зависимост от деленето на хартиен лист. Пропорции на формати

Дидактически материали: снимка на печатната машина на Йоханес Гутенберг, схеми на обичайни (вертикални) и албумни (хоризонтални) формати

Критерии за оценяване на изпитна тема № 1	Максимален брой точки
1. Проследява възникването и развитието на писмеността от древността до наши дни и описва връзката между писменост, печат и хартия	20
2. Посочва печатните технологии в исторически план. Описва откритието на Йоханес Гутенберг и изброява първи български печатни книги, списания, вестници	20
3. Посочва и описва видовете хартии, картони, велпапета. Представя консумативите, използвани в предпечата, в печатния процес и за довършителните процеси	20
4. Познава и изрежда форматите на хартията по БДС 3538-81 и потребителските хартиени формати по БДС	20
5. Сравнява използването на обичайните (вертикални) и албумните (хоризонтални) формати. Разкрива принципа за определяне размера на страницата в зависимост от деленето на хартиен лист. Уточнява и описва пропорциите на форматите	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 2: Офсетов печат – листови и ролни машини

Офсетови печатни машини – основни елементи и принцип на действие. Офсетов печатен способ. Работа на офсетова печатна машина. Използвани мастила. Листови и ролни машини – устройство и технология на отпечатване. Правила за здравословни и безопасни условия на труд при работа с офсетови машини

Дидактически материали: схеми на офсетова печатна машина

Критерии за оценяване на изпитна тема № 2	Максимален брой точки
1. Посочва основните елементи на офсетовата печатна машина и обяснява тяхното предназначение	20
2. Обяснява принципа на действие на офсетовия печатен способ и технологията на отпечатване	25
3. Разграничава особеностите между листови и ролни офсетови машини	20
4. Изброява използваните мастила и определя подходящите условия за тяхното прилагане	20
5. Познава правилата за здравословни и безопасни условия на труд при работа с офсетови машини	15
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 3: Флексопечат и дълбок печат

Флексопечатен способ – характерни особености. Устройство и принцип на действие на флексопечатните машини. Печатни форми – предимства и недостатъци. Мастила, използвани при флексопечата. Същност на дълбокия печат. Дълбокопечатни машини – устройство и принцип на действие. Производство на печатна продукция върху хартия и гъвкави опаковки. Правила за здравословни и безопасни условия на труд при работа с тези машини

Дидактически материали: схема на флексопечатна машина; схема на дълбокопечатна машина

Критерии за оценяване на изпитна тема № 3	Максимален брой точки
1. Описва особеностите на флексопечатния способ и устройството на флексопечатните машини	20
2. Разграничава предимствата и недостатъците на различните видове печатни форми	20
3. Изброява и характеризира мастилата, използвани при флексопечата	20
4. Определя същността на дълбокия печат и описва устройството на дълбокопечатните машини	25
5. Познава правилата за здравословни и безопасни условия на труд при работа с флексо- и дълбокопечатни машини	15
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 4: Ситопечат и тампонен печат. Дигитален печат

Ситопечат и тампонен печат – характерни особености и използвани съоръжения. Консумативи в ситопечата. Машини за ситопечат и тампонен печат – устройство и принцип на действие. Основно приложение на ситопечата и тампонния печат. Печатни форми за двата способа печат. Същност на дигиталния печатен процес. Дигитални печатни машини – устройство и принцип на действие. Дигитални печатни машини без форма – със сух и течен тонер. Състав на тонерите. Видове тонери. Консумативи и формати, използвани в дигиталния печат. Правила за безопасни и здравословни условия на труд при работа с печатни машини

Дидактически материали: схеми на машини за ситопечат и тампонен печат, схеми на дигитални печатни машини без форма със сух и течен тонер

Критерии за оценяване на изпитна тема № 4	Максимален брой точки
1. Описва характерните особености и използваните съоръжения в ситопечата и тампонния печат. Посочва консумативи в ситопечата	20
2. Обяснява устройството и принципа на действие на машините за ситопечат и тампонен печат. Изяснява приложението на ситопечата и тампонния печат. Сравнява печатните форми за двата способа печат	20
3. Разкрива същността на дигиталния печатен процес и описва устройството и принципа на действие на дигиталните печатни машини	20
4. Описва и обяснява дигиталните и цифровите печатни машини без форма – със сух и течен тонер, и открива разликите между тях. Описва и обяснява дигиталните и цифровите печатни машини без форма – със сух и течен тонер, и открива разликите между тях. Посочва състав на тонерите и изброява видове тонери. Изброява консумативите и форматите, използвани в дигиталния печат	25
5. Познава правилата за безопасни и здравословни условия на труд при работа с печатни машини	15
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 5: Довършителни процеси в полиграфическото производство на печатни продукти. Типографска и метрична мерна система

Довършителни процеси за различните печатни продукти. Материали за довършителни процеси. Машини и съоръжения в довършителните процеси. Технология на изработване на книги, брошури, картонени опаковки и гъвкави опаковки. Рекламни издания – календари, плакати, листовки, дипляни и др. Избор на формат за различни типове издания. Пропорции на форматите. Правила за безопасност и контрол на качеството при довършителни операции

Дидактически материали: схеми на машини за довършителни процеси

Критерии за оценяване на изпитна тема № 5	Максимален брой точки
1. Проследява и описва довършителните процеси за различните печатни продукти, материали, машини и съоръжения в довършителните процеси	20
2. Описва технологиите за изработване на книги, брошури, картонени опаковки и гъвкави опаковки, рекламни издания – календари, плакати, листовки, дипляни и др.	20
3. Разграничава видовете довършителни операции (рязане, сгъване, шиене, лепене, щанцоване, ламиниране, лакиране) и описва тяхното предназначение и последователност в технологичния процес	20
4. Идентифицира основните машини и съоръжения за довършителни процеси и обяснява тяхното устройство и принцип на действие	25
5. Мотивира избора на формат за различни типове издания	15
Общ брой точки:	100

2. Изпитни теми за трета степен на професионална квалификация

ИЗПИТНА ТЕМА № 1: История и развитие на полиграфията

История на развитието на писмеността от древността до наши дни. Връзката между писменост, печат и хартия. Видове печатни технологии в исторически план. Откритието на Йоханес Гутенберг. Печатни машини и съоръжения. Първи български печатни книги, списания, вестници
Дидактически материали: снимка на печатната машина на Йоханес Гутенберг

Критерии за оценяване на изпитна тема № 1	Максимален брой точки
1. Описва историческото развитие на писмеността от древността до наши дни	20
2. Разкрива връзката между писменост, печат и хартия	20
3. Проследява видове печатни технологии в исторически план	20
4. Обяснява и описва откритието на Йоханес Гутенберг и разкрива неговото значение за развитие на книгопечатането	25
5. Изброява първите български печатни книги, списания, вестници	15
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 2: Полиграфически материали и формати на хартия

Хартии, картони, велпапе. Консумативи в предпечата. Консумативи в печатния процес. Мастила. Материали за довършителните процеси. Лепила, конци, книговезки материали, изкуствени кожи и други. Формати на хартията и крайния полиграфически продукт. Формати на хартията по БДС 3538-81. Потребителски хартиени формати по БДС. Формати на изданията. Определяне на размер на страницата в зависимост от деленето на хартиен лист. Обичайни (вертикални) и албумни (хоризонтални) формати. Избор на формат за различни типове издания. Пропорции на формати
Дидактически материали: схеми на обичайни (вертикални) и албумни (хоризонтални) формати

Критерии за оценяване на изпитна тема № 2	Максимален брой точки
1. Изброява и описва видовете хартии, картони, велпапе, консумативи в предпечата и в печатния процес	15
2. Описва мастилата и техния състав, материалите за довършителните процеси. Аргументира използването на лепила, конци, книговезки материали, изкуствени кожи и други	25
3. Посочва форматите на хартията и крайния полиграфически продукт. Изброява формати на хартията по БДС 3538-81 и потребителските хартиени формати по БДС	15
4. Изяснява форматите на изданията. Определя размер на страницата в зависимост от деленето на хартиен лист	25
5. Назовава обичайните (вертикални) и албумните (хоризонтални) формати. Аргументира избора на формат за различни типове издания, описва пропорциите на форматите	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 3: Шрифтове, типография и оформление на полиграфически издания

Шрифт, мерни единици, формати. Приложение на различите видове шрифтове. Връзка между шрифт и книга. Наборен шрифт. Елементи на наборния шрифт. Шрифтова гарнитура. Начертания на шрифта. Избор на шрифт според тематиката на изданието. Съчетаване на текст с илюстрация при оформянето на периодично издание – вестник. Особенности при оформление на вестници. Графичен макет на вестник. Начини за определяне формат на наборна страница (наборно поле). Композиране на страници при изработване на вестници. Съчетаване на текст с илюстрация. Оформяне на страници. Елементи на книгата. Единична наборна страница – фолио/две съседни наборни страници. Начини за определяне формат на наборна страница (наборно поле). Правило на златното сечение; диагонален метод; математически метод за определяне на наборното поле. Композиране на страници при изработването на книги. Оформление на титулните страници при изработването на книги.

Дидактически материали: схема на елементите на наборния шрифт

Критерии за оценяване на изпитна тема № 3	Максимален брой точки
1. Изброява и описва различните шрифтове, мерни единици, формати и обяснява тяхното приложение	10
2. Обяснява връзката между шрифт и книга. Пояснява понятието „наборен шрифт“ и изброява елементите на наборния шрифт. Посочва шрифтовата гарнитура, начертания на шрифта и аргументира избор на шрифт според тематиката на изданието	20
3. Изяснява съчетаването на текст с илюстрация при оформянето на периодично издание – вестник. Проследява особености при оформление на вестници. Обяснява процесите за изработване на графичен макет на вестник и начини за определяне формата на наборна страница (наборно поле). Анализира композирането на страниците при изработване на вестници	30
4. Посочва методите за съчетаване на текст с илюстрация и оформяне на страници. Изброява и описва елементи на книгата. Единична наборна страница – фолио/две съседни наборни страници. Описва начините за определяне формата на наборната страница (наборно поле)	20
5. Описва и обяснява теоремата за златното сечение, диагонален метод и математическия метод за определяне на наборното поле. Изяснява композирането на страници при изработването на книги, оформлението на титулните страници при изработването на книги	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 4: Предпечатни процеси и експониране на печатни форми

Програмни продукти за въвеждане, обработка, съхранение на текстова и графична информация. Машины и съоръжения в предпечатния процес. Редакционно – издателски етап. Изходни данни за създаване на бъдеща книга/издание. Подготовка на файловете за печат за извеждане върху печатни форми. Машины и съоръжения в предпечатния процес. СТР (computer to plate) експониращи машини. Изработка на офсетова печатна форма за четирицветен печат. Ръчен монтаж на СТР (computer to plate). Печатна форма за едноцветна изработка. Печатна форма за многоцветна изработка. Компютърна обработка при изработване на печатни форми. Правила за

здравословни и безопасни условия на труд при работа с машини и съоръжения за предпечат и печат на различни издания

Дидактически материали: схеми на машини за предпечатни процеси; схема на СТР (computer to plate) експонираща машина

Критерии за оценяване на изпитна тема № 4	Максимален брой точки
1. Изброява и описва програмните продукти за въвеждане, обработка, съхранение на текстова и графична информация	20
2. Назовава дейностите, които извършва редакционно – издателският етап. Обяснява процесите на подготовка на изходни данни за създаване на бъдеща книга/издание, особености при оформление на вестници. Анализира начините на подготовка на файловете за печат за извеждане върху печатни форми	20
3. Описва основните машини и съоръжения в предпечатния процес и обяснява предназначението и принципа на работа на СТР (computer-to-plate) експониращите устройства и правилата за здравословни и безопасни условия на труд при работа с тях	20
4. Посочва процесите на изработка на офсетова печатна форма за четирицветен печат и обяснява метода на ръчен монтаж на СТР (computer to plate). Анализира методите за компютърна обработка при изработване на печатни форми	20
5. Познава правила за здравословни и безопасни условия на труд при работа с машини и съоръжения за предпечат и печат на различни издания	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 5: Офсетов печат: листови и ролни машини

Офсетови печатни машини. Офсетов печатен способ. Работа на офсетова печатна машина. Основни елементи на печатната машина – мастилена секция, овлажняващо устройство и печатна секция и тяхното предназначение. Правила за здравословни и безопасни условия на труд при работа с тях. Проверка на облеклото на гумения цилиндър. Проверка и подготовка на хартията за печат. Регулиране на точен пасер – предни и странични марки. Проверка на натиска за печат. Визуален и апаратен контрол на отпечатан лист. Листови машини – устройство и принцип на действие. Правила за здравословни и безопасни условия на труд при работа с тях. Листов офсетов печат. Подаване на хартията за печат. Преминаване на хартията при отпечатване. Изваждане на хартията. Устройство и принцип на действие на мастилена и овлажняваща секция. Принципи на работа на печатната секция. Ролни машини – устройство и действие. Правила за безопасни и здравословни условия на труд при работа с тях. Ролен офсетов печат. Подаване на хартията – ролодържач. Печатни секции в ролните офсетови машини и начини на изсъхване на печатните мастила. Фалцапарат – начин на работа.

Дидактически материали: схема на офсетова печатна машина, схема на мастилена секция, овлажняващо устройство и печатна секция; схема на листова/ролна офсетова печатна машина, схема на изваждане на хартията от печатната машина, на мастилена секция, овлажняваща секция и печатна секция; на ролодържач, схема на печатна секция.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 5	Максимален брой точки
1. Посочва видовете офсетови печатни машини. Обяснява технологичния процес при офсетов печатен способ и работата на офсетова печатна машина	20
2. Разкрива и аргументира технологичните операции по проверка на обектото на гумения цилиндър, проверка и подготовка на хартията за печат, регулиране на точен пасер – предни и странични марки и проверка на натиска за печат	20
3. Описва и обяснява устройството и принципа на действието на листовите офсетови машини и правилата за здравословни и безопасни условия на труд при работа с нея	20
4. Проследява технологичния процес при офсетовия печат – подаване на хартията за печат и преминаване през печатната машина по време на отпечатване. Обяснява по дадена схема изваждането на хартията от печатната машина. Описва устройството и принципа на действието на мастилена и овлажняваща секция	20
5. Описва и обяснява устройството, принципа на действието на ролните офсетови печатни машини и правилата за здравословни и безопасни условия на труд при работа с тях. Проследява технологичния процес при ролния офсетов печат, подаването на хартията в машината чрез ролдържачи, начина на изсъхване на печатните мастила, описва фалцапарата и обяснява начина му на работа	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 6: Флексопечат и дълбок печат

Флексопечатен способ – характерни особености. Флексопечатни машини – устройство и принцип на действие. Правила за здравословни и безопасни условия на труд при работа с тях. Печатни форми – предимства и недостатъци. Мастила, използвани при флексопечата. Начини на подаване на мастилото. Многоцветен флексопечат. Видове продукция. Същност на дълбокия печат. Дълбокопечатни машини – устройство и принцип на действие. Производство на печатна продукция върху хартия и гъвкави опаковки. Печатни форми – видове. Правила за здравословни и безопасни условия на труд при работа с дълбокопечатни машини

Дидактически материали: схема на флексопечатна машина, схеми на различните системи за подаване на мастилото (примерно камерна ракелна система); схема на дълбокопечатна машина

Критерии за оценяване на изпитна тема № 6	Максимален брой точки
1. Описва характерните особености на флексопечатния способ. Обяснява устройството и принципа на действие на флексопечатните машини. Познава правила за здравословни и безопасни условия на труд при работа с тях	20
2. Разкрива предимствата и недостатъците на печатни форми. Посочва мастила, използвани при флексопечата, начини на подаване на мастилото	20
3. Проследява технологичния процес на многоцветния флексопечат. Определя видовете продукция, която може да се произведе	20

Критерии за оценяване на изпитна тема № 6	Максимален брой точки
4. Описва същността на дълбокия печат. Обяснява устройството и принципа на действие на дълбокопечатните машини. Аргументира избора на материали, използвани за изработване на гъвкави опаковки и печатна продукция върху хартия	20
5. Диференцира различните видове технологии за изработката на печатни форми за дълбок печат. Познава правилата за здравословни и безопасни условия на труд при работа с дълбокопечатни машини	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 7: Ситопечат и тампонен печат

Ситопечат – характерни особености и използвани съоръжения. Консумативи в ситопечата. Тампонен печат – характерни особености и използвани съоръжения. Машини за ситопечат и тампонен печат – устройство и принцип на действие. Правила за здравословни и безопасни условия на труд при работа с тях. Основно приложение на ситопечата и тампонния печат. Печатни форми за двата способа печат.

Дидактически материали: схеми на машини за ситопечат и тампонен печат

Критерии за оценяване на изпитна тема № 7	Максимален брой точки
1. Описва характерните особености и използваните съоръжения за ситопечат. Посочва консумативи, употребявани в ситопечата	20
2. Обяснява характерните особености и използваните съоръжения в тампонния печат	15
3. Описва по схема устройството и принципа на действие на машините за сито- и тампонен печат. Познава правилата за здравословни и безопасни условия на труд при работа с тях	30
4. Аргументира основното приложение на ситопечата и тампонния печат	20
5. Сравнява печатните форми за двата способа печат	15
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 8: Дигитален печат

Същност на дигиталния печатен процес. Дигитални печатни машини – устройство и принцип на действие и правила за безопасни и здравословни условия на труд при работа с тях. Дигитални печатни машини без форма – със сух и течен тонер. Състав на тонерите. Видове тонери. Консумативи и формати, използвани в дигиталния печат.

Дидактически материали: схеми на дигитални печатни машини без форма със сух и течен тонер

Критерии за оценяване на изпитна тема № 8	Максимален брой точки
1. Разкрива същността на дигиталния печатен процес	15

Критерии за оценяване на изпитна тема № 8	Максимален брой точки
2. Описва устройството и принципа на действие на дигиталните печатни машини и правила за безопасни и здравословни условия на труд при работа с тях	25
3. Описва и обяснява дигиталните печатни машини без форма – със сух и течен тонер, и открива разликите между тях	25
4. Посочва състава на тонерите. Изброява видовете тонери	20
5. Обяснява видовете консумативи и формати, използвани в дигиталния печат	15
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 9: Довършителни процеси в полиграфическото производство за различни печатни продукти

Довършителни процеси за различните печатни продукти. Материали за довършителни процеси. Машини и съоръжения в довършителните процеси. Правила за здравословни и безопасни условия на труд при работа с тях. Технология на изработване на книги, брошури, картонени опаковки и гъвкави опаковки. Рекламни издания – календари, плакати, листовки, дипляни и др.

Дидактически материали: схеми на машини за довършителни процеси

Критерии за оценяване на изпитна тема № 9	Максимален брой точки
1. Посочва довършителните процеси за различните печатни продукти	15
2. Изрежда материалите за довършителните процеси	15
3. Описва машините и съоръженията, които се използват в довършителните процеси. Познава правилата за здравословни и безопасни условия на труд при работа с тях	25
4. Обяснява технологичния процес за изработване на книги, брошури, картонени опаковки и гъвкави опаковки	25
5. Познава изискванията за качество и безопасност при извършване на довършителни процеси и характеристиките на готовия полиграфически продукт	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 10: Типографска и метрична мерна система

Мерни системи в полиграфията. Система на Дидо. Кегел на шрифта. Американска типографска система. Метрична мерна система. Избор на формат за различни типове издания. Пропорции на форматите. Мерни системи в полиграфията. Система на Дидо. Кегел на шрифта. Американска типографска система. Метрична мерна система. Избор на формат за различни типове издания. Пропорции на форматите.

Дидактически материали: таблица на форматите по ISO-216

Критерии за оценяване на изпитна тема № 10	Максимален брой точки
1. Описва подробно мерните системи, използвани в полиграфията	15

Критерии за оценяване на изпитна тема № 10	Максимален брой точки
2. Обяснява системата на Дидо. Дефинира понятието кегел на шрифта	20
3. Проследява метода за измерване на шрифтовете с американската типографска система	15
4. Изяснява метричната мерна система	25
5. Мотивира избора на формат за различни типове издания, използвайки метричната мерна система. Определя и описва пропорциите на форматите	25
Общ брой точки:	100

IV. УКАЗАНИЯ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПИСМЕН ТЕСТ

1. Структура на теста и изисквания към тестовите задачи

Всеки тест се състои от 20 въпроса/задачи и обхваща всички теми от националната изпитна програма за съответната степен на професионална квалификация по професията. Тестовите включват следните модули:

Модул А: Титулна страница – съдържа наименование на институцията, от името на която се предлага тестът, и инструкция за работа с теста. Инструкцията съдържа информация относно:

- целта на теста;
- начините за нанасяне на отговорите;
- правата и задълженията на учениците по време на изпита;
- начините за оценка на тестовите резултати;
- времето за решаване на теста.

Модул Б: Тест – изписва се вариант на теста. Тестовите въпроси/задачи се подреждат по един от следните критерии:

- по логиката на учебното съдържание;
- според типа на отговора.

Модул В: Еталон на верния отговор и ключ за оценяване – предназначени за комисията за подготовка и оценяване на изпита – част по теория на професията.

2. Изисквания към тестовите въпроси/задачи

Всяка тестова задача проверява компетентности съобразно нивото по НКР/ЕКР, както следва:

- за втора степен на професионална квалификация (НКР/ЕКР 3) – компетентности, необходими за изпълнение на еднотипни задачи, за решаване на рутинни проблеми и за извършване на рутинни дейности, както и ограничен набор от практически знания, необходими за изпълнението на по-сложни задачи в познати условия;
- за трета степен на професионална квалификация (НКР/ЕКР 4) – компетентности, необходими за изпълнение на сложни операции с помощта на различни инструменти, машини, апарати, измервателни уреди, за разчитане на технологична документация, схеми, данни и др.

Тестовите въпроси/задачи се разработват в съответствие с матрицата на теста, както следва:

Изпитна тема №	II степен на професионална квалификация Тежест 40%		III степен на професионална квалификация Тежест 50%	
	Брой тестови задачи	Максимален брой точки	Брой тестови задачи	Максимален брой точки
1	4	20	2	10
2	4	20	2	10
3	4	20	2	10
4	4	20	2	10
5	4	20	2	10
6			2	10
7			2	10
8			2	10
9			2	10
10			2	10
	20	100	20	100

Максималният брой точки за всяка тестова задача е 5 точки.

При оценка на резултатите от теста максималният брой точки се поставя при пълен и верен отговор, съвпадащ с ключа за оценяване. Частично верните отговори носят по-малък брой точки съобразно ключа за оценяване.

V. УКАЗАНИЕ ЗА СЪДЪРЖАНИЕТО И ОФОРМЯНЕТО НА ДИПЛОМНИЯ ПРОЕКТ

Дипломният проект съдържа следните структурни единици:

- титулна страница;
- съдържание;
- увод (въведение);
- основна част;
- заключение;
- списък на използваната литература;
- приложения.

Титулната страница съдържа наименование на училището, населено място, тема на дипломния проект, трите имена на ученика, професия, име и фамилия на ръководителя/консултанта.

Уводът (въведение) съдържа кратко описание на основните цели и резултати.

Основна част – формулира се целта на дипломния проект и задачите, които трябва да бъдат решени, за да се постигне тази цел. Съдържа описание и анализ на известните решения, като се цитират съответните литературни източници. Съдържа приносите на дипломния проект, които трябва да бъдат така формулирани, че да се вижда кои от поставените задачи са успешно решени.

Заключението съдържа изводи и предложения за доразвиване на проекта и възможностите за неговото приложение.

Списъкът с използваната литература включва цитираната и използвана в записката на дипломния проект литература. Започва на отделна страница от основния текст. Примената на авторите първо се изписва фамилията. Всички описания в списъка с използваните източници трябва да са подредени по азбучен ред според фамилията на първия автор на всяка публикация.

Приложенията съдържат документация, която не е намерила място в текста поради ограниченията в обема ѝ или подредба за по-добра прегледност. В текста трябва да има препратка към всички приложения.

Оформяне на дипломния проект

Формат: А4; **брой редове в стр.:** 30; **брой на знаците в ред:** 60 знака; **общ брой на знаците в 1 стр.:** 1800 – 2000 знака

Шрифт: Times New Roman

VI. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ДИПЛОМЕН ПРОЕКТ

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1. Съответствие с изискванията за съдържание и структура на дипломния проект	20
1.1. Логическа последователност и структура на изложението, балансиране на отделните части	4
1.2. Задълбоченост и пълнота при формулиране на обекта, предмета, целта и задачите в разработването на темата	7
1.3. Използване на подходящи изследователски методи	4
1.4. Стил и оформяне на дипломната работа (терминология, стил на писане, текстообработка и оформяне на фигури и таблици)	5
2. Съответствие между поставените цели на дипломния проект и получените резултати	20
2.1. Изводите следват пряко от изложението, формулирани са ясно, решават поставените в началото на изследването цели и задачи и водят до убедителна защита на поставената теза	10
2.2. Оригиналност, значимост и актуалност на темата	6
2.3. Задълбоченост и обосновааност на предложенията и насоките	4
3. Представяне на дипломния проект	20
3.1. Представянето на разработката по темата е ясно и точно	5
3.2. Онагледяване на експозето с: а) презентация б) графични материали в) практически резултати г) компютърна мултимедийна симулация и анимация	10
3.3. Умения за презентиране	5
4. Отговори на зададените въпроси от рецензента и/или членовете на комисията за подготовка, провеждане и оценяване на изпита чрез защита на дипломен проект	30

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
4.1. Разбира същността на зададените въпроси и отговаря пълно, точно и убедително	10
4.2. Дава логически построени и точни отговори на зададените въпроси	10
4.3. Дава съдържателни и обосновани отговори на въпросите	10
5. Използване на професионалната терминология, добър и ясен стил, обща езикова грамотност	10
5.1. Правилно използване на професионалната терминология	5
5.2. Ясен изказ и обща езикова грамотност	5
Общ брой точки:	100

VII. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА

1. Указание за съдържанието на индивидуалните задания

Индивидуалното задание за частта по практика на професията съдържа темата на индивидуалното задание и изискванията към крайния резултат от изпълнението на заданието.

Всяко индивидуално задание за държавен изпит за придобиване на професионална квалификация – част по практика на професията, включва:

- тема в съответствие с единиците резултати от учене в държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията, като за обучаваните, които придобиват по-високата степен на професионална квалификация, индивидуалното задание може да съдържа извършване на компетентности за по-ниската степен на професионална квалификация по съответната професия;
- указания (инструкции/изисквания) за изпълнение;
- критерии за оценяване.

По решение на комисията за провеждане и оценяване на изпита – част по практика на професията, могат да се дадат допълнителни указания, които да подпомогнат обучавания при изпълнение на индивидуалното задание.

2. Критерии за оценяване

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда*	да/не
1.1.	Изпълнява дейностите при спазване на необходимите мерки за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд	да/не

* Критерий 1 няма количествено изражение, а качествено. Ако обучаваният по време на изпита създава опасна ситуация, застрашаваща собствения му живот или живота на други лица, изпитът се прекратява и на обучавания се поставя **оценка слаб (2)**.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.2.	Създава организация за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд на работното място	да/не
1.3.	Предотвратява опасните ситуации, които могат да възникнат по време на работа	да/не
2.	Ефективна организация на работното място	5
2.1.	Планира ефективно работния процес	2
2.2.	Разпределя трудовите дейности в работния процес съобразно поставената задача и времето за нейното изпълнение	2
2.3.	Познава и прилага установените стандарти за осъществяване на дейността	1
3.	Спазване изискванията на правилниците, наредбите и предписанията	5
3.1.	Познава и прилага нормативните изисквания в съответната професионална област	3
3.2.	Спазва изискванията на правилниците, наредбите и предписанията, свързани с индивидуалното задание	2
4.	Правилен подбор на детайли, материали и инструменти съобразно конкретното задание	20
4.1.	Целесъобразно използва материали, детайли и инструменти според изпитното задание	10
4.2.	Правилен подбор на количеството и качеството на материали, детайли и инструменти	10
5.	Спазване на технологичната последователност на операциите според индивидуалното задание	20
5.1.	Самостоятелно определя технологичната последователност на операциите	10
5.2.	Организира дейността си при спазване на технологичната последователност на операциите в процеса на работа	10
6.	Качество на изпълнението на индивидуалното задание	50
6.1.	Всяка завършена дейност съответства на изискванията на съответната технология	20
6.2.	Крайният резултат съответства на зададените параметри и отговаря на изискванията в стандартите	20
6.3.	Изпълнява задачата в поставения срок	10
	Общ брой точки:	100

VIII. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Оценяването на резултатите от държавния изпит за придобиване на квалификация по професия код 021107 „Полиграфия“ е в точки, както следва:

- част по теория на професията – максимално 100 точки;
- част по практика на професията – максимално 100 точки.

Всяка част от държавния изпит е успешно положена при постигане на петдесет на сто от максималния брой точки.

Формирането на окончателната оценка от изпита е, както следва:

- за втора степен на професионална квалификация – в съотношение 40 процента за частта по теория на професията и 60 процента за частта по практика на професията от общия брой точки. Окончателната оценка в брой точки е равна на $0,4 \times$ получения брой точки от частта по теория на професията + $0,6 \times$ получения брой точки от частта по практика на професията;
- за трета степен на професионална квалификация – в съотношение 50 процента от получения брой точки от частта по теория на професията и 50 процента от получения брой точки от частта по практика на професията. Окончателната оценка в брой точки е равна на $0,5 \times$ получения брой точки от частта по теория на професията + $0,5 \times$ получения брой точки от частта по практика на професията.

Окончателната оценка в брой точки се формира след успешното полагане на всяка част от изпита и се превръща в цифрова оценка с точност до 0,01 по формулата:

Цифрова оценка = окончателната оценка в брой точки $\times$ 0,06.

Окончателната оценката от държавния изпит за придобиване на квалификация по професията е с количествен и качествен показател с точност до 0,01 и се определя, както следва:

- а) за количествен показател от 2,00 до 2,99 се определя качествен показател „слаб“;
- б) за количествен показател от 3,00 до 3,49 се определя качествен показател „среден“;
- в) за количествен показател от 3,50 до 4,49 се определя качествен показател „добър“;
- г) за количествен показател от 4,50 до 5,49 се определя качествен показател „много добър“;
- д) за количествен показател от 5,50 до 6,00 се определя качествен показател „отличен“.

Националната изпитна програма е разработена по проект BG05SFPR001-3.001-0001 „Модернизиране на професионалното образование и обучение“, финансиран от Програма „Образование“ 2021 – 2027, съфинансиран от Европейския съюз.

IX. ПРИЛОЖЕНИЯ

1. Образец на изпитен билет – част по теория на професията

.....
(Пълно наименование на училището)

ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ... СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА
КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА

по професия код ... „...“

Изпитен билет № ...

Изпитна тема:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
(Изписва се точното наименование на темата с кратко описание на учебното съдържание.)

Описание на дидактическите материали (ако е приложимо):

Председател на изпитната комисия:.....

(Име и фамилия)

(Подпис)

Директор/ръководител на обучаващата институция:.....

(Име и фамилия)

(Подпис)

(Печат на училището/обучаващата институция)

2. Образец на индивидуално задание по практика

.....
(Пълно наименование на училището)

ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ... СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА
КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА
по професия код ... „...“

Индивидуално задание № ...

На ученика/обучавания
(Трите имена на ученика/обучавания)

от.....клас/курс, начална дата на изпита: начален час:.....

крайна дата на изпита:..... час на приключване на изпита:.....

1. Да се
(Вписва се темата на практическото задание)

Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на практическото задание:

.....
.....
.....
.....
.....

Ученик/обучаван:
(Име и фамилия) (Подпис)

Председател на изпитната комисия:
(Име и фамилия) (Подпис)

Директор/ръководител на обучаващата институция:
(Име и фамилия) (Подпис)

(Печат на училището/обучаващата институция)

3. Индивидуално задание за разработване на дипломен проект

.....
(Пълно наименование на училището)

**ЗАДАНИЕ ЗА ДИПЛОМЕН ПРОЕКТ
ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН
НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА
по професия код ... „...“**

На ученик/ученичка от.....клас
(Трите имена на ученика)

Тема:
.....

Изисквания за разработката на дипломния проект (входни данни, съдържание, оформяне, указания за изпълнение, инструкции):

.....
.....
.....
.....

График за изпълнение:

а) Дата на възлагане на дипломния проект

б) Контролни проверки и консултации
.....
.....
.....
.....

в) Краен срок за предаване на дипломния проект

Ученик:
(Име, фамилия) (Подпис)

Ръководител консултант:
(Име, фамилия) (Подпис)

Директор:
(Име, фамилия) (Подпис)

(Печат на училището)

4. Образец на рецензия на дипломен проект

.....
(Пълно наименование на училището)

РЕЦЕНЗИЯ

Тема на дипломния проект	
Ученик	
Клас	
Професия	
Ръководител консултант	
Рецензент	

Критерии за допускане до защита на дипломен проект	Да	Не
Съответствие на съдържанието и точките от заданието		
Съответствие между тема и съдържание		
Спазване на препоръчителния обем на дипломния проект		
Спазване на изискванията за оформление на дипломния проект		
Готовност за защита на дипломния проект		

Силни страни на дипломния проект	
Допуснати основни слабости	
Въпроси и препоръки към дипломния проект	

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Качествата на дипломния проект дават основание ученикът/ученичката.....
да бъде/да не бъде допуснат/а до защита пред членовете на комисията за подготовка, провеждане
и оценяване на изпит чрез защита на дипломен проект в теоретичната и практическата част.

Гр./с.,
.....20..... г.

РЕЦЕНЗЕНТ:
(Подпис)